

Český národní komitét pro dlouhodobý ekologický výzkum – ILTER

Zápis ze zasedání ČNK pro ILTER dne 29. dubna 2025 ve Velkých Pavlovicích

Přítomni: D. Adam, J. Dušek, R. Hédli, J. Hruška, K. Chobot, J. Kaňa, D. Krause, A. Koubová, Z. Křenová, F. Oulehle, M. Pavelka, J. Peterka, L. Purchart, T. Rebok, J. Schlaghamerský, O. Vindušková, P. Znachor, V. Žlábek, hosté: Irena Kholová, Jan Wild, Kamil Láska, Jiří Bárta, Jan Kavan

Omluveni: P. Krám, J. Červenka, J. Frouz, K. Fajmon, J. Suchomel, K. Král, J. Kolman, L. Purchart, L. Šigut, J. Vrba

1) Volba předsednictva a změna statutu Národního komitétu ILTER

Na začátku zasedání proběhla volba předsedy a 1. místopředsedkyně Národního komitétu ILTER ČR. Po více než pěti letech ve funkcích (zvolení v roce 2019) skončilo funkční období Jakuba Hrušky a Olgy Vinduškové. Oba byli jednomyslně, s jedním zdržujícím se hlasem, znovu zvoleni do svých funkcí aklamací, což bylo předem odsouhlaseno.

V návaznosti na tuto volbu proběhla diskuze o funkčním období členů komitétu. V současnosti je ve Statutu stanoveno na 5 let, ale zazněla shoda, že časové omezení není žádoucí. Bylo jednomyslně odsouhlaseno, že funkční období členů bude nadále neomezené.

Dále byl aktualizován Statut Národního komitétu ILTER ve smyslu vymezení členství: nově platí, že členem komitétu je zástupce buď konkrétní výzkumné plochy ILTER, nebo instituce relevantní pro ILTER ČR.

Z Národního komitétu ILTER odstoupil Jaroslav Vrba, dlouholetý předseda a významný člen. Komitét mu poděkoval za jeho dlouholetou práci a jednomyslně schválil nabídku čestného členství. Jaroslav Vrba tuto nabídku s povděkem přijal.

2) Prezentace Michaela Mirtla (eILTER) – online vstup

Michael Mirtl (vedoucí eILTER) prezentoval aktuální stav evropské výzkumné infrastruktury eILTER a proces vedoucí k ustavení eILTER ERIC. Představil strukturu systému „Whole System Approach“ integrující pět hlavních domén: atmosféru, biosféru, hydrosféru, geosféru a socio-ekonomickou sféru. Popsal standardizovaný monitoring a návrh kategorií ploch (1 a 2) i systém tzv. Standardních pozorování (SO), kterých je přibližně 65.

Zdůraznil, že ustavení eILTER ERIC je dlouhodobý proces směřující až k roku 2032. Během roku 2025 probíhá důležité vyjednávání s Evropskou komisí a vznik ERIC je očekáván počátkem roku 2026. Datové centrum eILTER bude hostováno v ČR, jako jedno z tematických center. Konference eILTER proběhne v červnu 2025 v Tampere.

3) Vstup Jiřího Švehly (MŠMT) – online vstup

CZ-LTER (Czech Long-Term Ecological Research Network), www.lter.cz

Český národní komitét pro dlouhodobý ekologický výzkum – ILTER

Jiří Švehla z MŠMT informoval o oficiální podpoře ČR pro vznik eLTER ERIC i pro hostování Datového centra eLTER na Masarykově univerzitě v Brně. Vyjádření podpory je nejen deklaratorní, ale i finančně a procesně podložené. ČR bude zajišťovat financování členství i datového centra.

Probíhá příprava dokumentace pro tzv. Step II aplikaci ke vzniku ERIC. Po jejím schválení Evropskou komisí i odbornými a finančními orgány MŠMT by mělo dojít k závaznému potvrzení české účasti.

Dále informoval o novém hodnocení velkých výzkumných infrastruktur v ČR. Nový cyklus bude na 8 let (dříve 4). Bohužel aktuální informace ale naznačují, že nové výzkumné infrastruktury nebudou schváleny, a proto eLTER CZ nebude moci žádat o samostatné zařazení mezi VVI. V praxi to znamená nutnost začlenění českých ILTER ploch pod existující infrastruktury – zejména CzeCOS (případně CENAKVA).

Proběhla diskuze o budoucím financování ploch a jejich zařazení pod vhodnou VVI. Bylo konstatováno, že většina ploch spíše tematicky náleží pod CzeCOS. Je nutné připravit strategii při nadcházející evaluaci. Zaznělo, že eLTER přináší i příležitosti k financování prostřednictvím projektů Horizon Europe.

4) Datové centrum eLTER – prezentace Tomáše Reboka

Tomáš Rebok (CERIT, MU Brno) představil stav a koncept Datového centra eLTER. Zdůraznil význam České republiky jako klíčového partnera v této infrastruktuře (po Německu). Datové centrum má poskytovat klíčové služby eLTER RI – vizualizaci, integraci a správu dat.

Byl představen katalog ploch prostřednictvím DEIMS-SDR, DataLabs pro vizualizaci a analýzu dat, a také Digital Asset Register (DAR) – centrální registr datových sad. Centrum je navrženo v souladu s principy FAIR a podporuje vědce např. kontrolou kvality dat, přístupem k metadatům, i přehledem o využití dat.

5) Nominace nových kandidátských ploch ILTER

a) LUSEN – přirozená obnova horské smrčiny (Jan Wild, BÚ AV ČR)

- Plocha o rozloze 20 ha se nachází v Luzenském údolí na hranici Šumavy a NP Bavorský les. Vznikla v roce 2018 jako dlouhodobá přírodní laboratoř pro sledování přirozené obnovy horského smrkového lesa po disturbanci v 90. letech.
- Cílem je zachytit prostorové a demografické procesy přirozené obnovy, včetně kompetice dřevin.
- Probíhá přeshraniční spolupráce (BÚ AV ČR, ČZU, správy NP).

Český národní komitét pro dlouhodobý ekologický výzkum – ILTER

- Plocha byla schválena jako kandidátská (hlasování: všichni pro, 2 se zdrželi). Do ILTER může být plně zařazena v roce 2027, protože platí princip, že ČNK zařazuje plochy, které mají alespoň 10letou řadu pozorování.

b) PETUNIABUKTA – Svalbard (Kamil Láška, Jiří Bárta, Jan Kavan)

- Arktická výzkumná lokalita (78° s. š.) zaměřená na sledování dopadů klimatické změny, zejména tání ledovců a následné ekologické sukcese.
 - Monitoring zde probíhá od roku 2008. Od roku 2014 je zde terénní stanice Nostoc (PřF JČU).
 - Měří se klimatické parametry, dynamika terénu, vegetační sukcesní série, mikrobiom, půdní chemismus.
 - Financování zajišťuje PřF JČU, roční provozní náklady činí cca 30–40 tis. Kč.
 - Lokalita byla jednomyslně přijata jako kandidátská plocha (hlasování: všichni pro, 2 se zdrželi). Jakub Hruška a Olga Vindušková se ujistí, zda je možné takovou plochu (mimo území České republiky) zařadit do LTER Europe a potenciálně i do eLTER RI.
-

6) Web ILTER ČR – informace Dušana Adama

- Probíhá vymezení nových ploch v DEIMS-SDR, na čemž spolupracuje Dušan Adam.
 - Diskutovalo se o správě webových stránek ILTER ČR. Novým správcem by mohl být Jan Trochta (VÚK), s migrací webu na WordPress za cca 40 tis. Kč.
 - Alternativně bude zvažována možnost pokračování ve stávajícím systému (Drupal) – možnost konzultace s T. Rebokem.
-

7) Pozvánka na exkurzi

Závěrem byli účastníci pozváni na exkurzi na výzkumnou plochu **LTER Teplomilné lesy – Děvín**, která je strategicky uvažována pro začlenění do eLTER RI jako samostatná plocha.

Zapsali: R. Hédli, M. Pavelka

Kontrola, doplnění: J. Hruška, O. Vindušková

prof. RNDr. Jakub Hruška, CSc.
předseda ČNK pro ILTER

RNDr. Olga Vindušková, Ph.D.
místopředsedkyně ČNK pro ILTER

Mgr. Marian Pavelka, Ph.D.
místopředseda ČNK pro ILTER

Mgr. et MgA. Radim Hédli, Ph.D.
místopředseda ČNK pro ILTER